

IK KOM TERUG (2014) door Adriaan van Dis

Wat wij ervan vonden:

Paulien: Interessant boek. Af en toe ontroerend, humoristisch, soms een beetje plat en dan weer hoogdravend. De hardheid en de afstandelijkheid van de moeder begrijp je steeds beter, Als duidelijk wordt wat ze heeft meegemaakt.

Richtje: Een heel goed boek. 2x gelezen. Bijzondere relatie van de zoon met de moeder.

Wil: Van het boek genoten. Cynische humor. Het verleden is knap met het heden verweven.

Joke: Boeiend. Mooi van taal. Vol liefde. Geen geklaag. Een monument voor moeder.

Janny: Heel goed boek. Mooi taalgebruik.

Gerda: Goed en met liefde geschreven. Eén van zijn betere Boeke. Mooi taalgebruik.

Nelleke: Mooi boek en mooie taal. Interessante verhouding tussen moeder en zoon. Het verhaal van de moeder blijft oppervlakkig.

Marné: Met plezier gelezen. Mooi van taal en bevat veel humor en cynisme. Een worsteling van de zoon in zijn gevoelens voor de moeder.

Samenvatting

De verteller (ongeveer 65 jaar) woont in Parijs en heeft slechts weinig contact met zijn moeder die sinds haar 86e jaar in een rusthuis zit. Ze vraagt hem als ze al dik in de negentig is of hij voor haar een zelfmoordpil kan regelen, want ze wil niet helemaal aftakelen. In ruil daarvoor biedt ze hem aan haar verleden te onthullen, wat ze tot nu toe aardig verborgen heeft kunnen houden.

Van Dis woont in Parijs en komt over om met haar naar het dorp van haar jeugd in Brabant te gaan. Daar is ze afkomstig uit het rijke boerenleven en ze brengt herinneringen naar boven uit de tijd van WOI toen Belgische vluchtelingen onderdak in het dorp kregen. Hij beseft dat hij talloze keren het dorp onderweg naar Parijs heeft gepasseerd. Later wordt hij in de buurt uitgenodigd voor een lezing met voornamelijk plattelandsvrouwen, waarbij hij veel Van Dissen ontmoet. Zelf wordt hij door de familie beschouwd als een bastaardkind. Zijn vader was de tweede partner van zijn moeder Marie. Kenmerk in de familie en van moeder Marie is dat er heel wat afgelogen is en dat er heel wat taboes zijn. Moeder begint steeds meer dingen uit het verleden op te rakelen en lijkt meer in het verleden te gaan leven. Soms ontroert het de verteller, soms raakt hij geïrriteerd.

Marie zegt dat haar karma is dat ze steeds (eventueel in vorige levens) de vrouw naast de soldaat is geweest, want Just, van afkomst een bruine Nederlander zat in het leger. Toen ze naar Nederlands-Indië verhuisden, moest hij meestal op patrouille en moest ze zich maar zien te redden. Ze was vaak de enige vrouw in een gezelschap van heel veel mannen en ze moest zich heftig verweren. Daarna was de toestand erger geworden in het Jappenkamp waarover ze vooralsnog weinig kwijt wil.

In het verhaal heden vraagt ze steeds om de pil die Van Dis haar moet geven. Ze klaagt dat ze lichamelijk achteruit gaat: een vleesboom heeft die ze niet meer kan verhullen. Dan komt het verhaal dat ze een ongeluk met een auto heeft gekregen in Indië en dat er daarna geen

kinderen meer mochten komen. Van Dis heeft drie halfzussen, van wie er nog maar één leeft: Saskia die in Italië woont. Moeder gelooft in allerlei oosterse godsdiensten en zweert bij het Tibetaanse dodenboek. Ze gelooft er volop in en hilarisch is de herinnering van de verteller aan een bezoek in Londen aan een swami die duidelijk de boel bedondert.

Andere herinneringen zijn het bezoek aan oude religieuze tantes die het over de erfenis hebben. Want Adriaan is een bastaardkind en mag die nu wel mee-erven. Ook over de chocolaatjes die de moeder alleen al van een bepaalde winkel wil hebben. Hij koopt ze nog steeds voor haar.

Af en toe reageert ze heel venijnig en krijgt Adriaan er flink de pest over in. Toch is ze hard voor haar zelf. Dan wil ze weer ineens stoppen met eten en weigert ze al het voedsel van het rusthuis.

Dan besluit Adriaan die intussen al van Parijs naar de Achterhoek is verhuisd een gastenkamer in het rusthuis te nemen.

Ze vertelt verder over een Duitse zendingsarts Carl met wie ze een overspelige relatie heeft gehad, maar die het niet overleefd had. Ze had een graf voor hem gekocht, vlak bij het graf van haar eerste man Just die onthoofd werd door de inlandse rebellen. Ze was daarna verliefd geworden op een tweede Just, de biologische vader van Adriaan, die echter een slechte relatie met zijn zoon had en hem veel sloeg. Ze waren teruggegaan naar Nederland waar ze eerst in een doorgangshuis voor repatrianten moesten wonen, totdat een erfenis van een van de religieuze tantes loskwam. Toen konden ze naar een ruim huis vertrekken.

Halfzus Saskia is inmiddels gealarmeerd en komt uit Italië over om haar moeder te verzorgen. Ook met haar is er geen innige band. Adriaan trekt zich even terug in De Achterhoek. Dan wil Saskia het stervensproces versnellen door een aardbeiendieet toe te passen.

Maria laat Adriaan een brief lezen van Carl die vertelt over de slechte situatie die Adriaans vader bij het werken aan de Birmaspoorlijn heeft moeten doorstaan. Misschien begrijpt de zoon dan de grillen van zijn vader beter.

Adriaan krijgt een uitnodiging voor het literaire festival in Parijs en neemt afscheid van zijn moeder. Hij zal haar niet meer levend terugzien, want Saskia laat een arts morfine toedienen en ineens is moeder dood. Adriaan vertrekt meteen want naar Nederland, maar de kist is al dicht.

Alles wordt snel afgehandeld: van een erfenis blijkt geen sprake meer te zijn: moeder zat diep in de schulden. Een week later ze de spullen intact dat had moeder gevraagd, omdat ze zou terugkomen. In de slotpassage ziet de verteller zijn moeder binnenkomen: ze kijkt naar zijn aantekeningen en knikt dat het goed is.

Over de auteur

Adriaan van Dis (1946) groeide op in Bergen, te midden van halfzussen en ouders met een Indische (oorlogs)geschiedenis.

Zijn vader overleed op 10 september 1957, toen Adriaan tien was. Ondanks hun moeilijke relatie was Adriaan getroffen door het verlies, wat zijn schoolprestaties negatief beïnvloedde. Hij ging naar de MULO, de HBS en de kweekschool in Hilversum. De maand augustus 1964 bracht hij door op de Outward Bound School in Renesse. Hij initieerde de schoolkrant "de Blaer" en voerde deze als eindredacteur uit, met Cees Breure, redacteur en Henk Jansen, illustrator. Zijn roman *Zilver* (1988) herinnert aan de grote indruk die deze opleiding op hem maakte. Daarna ging hij naar Amsterdam om Neerlandistiek te studeren aan de Universiteit van Amsterdam. Ook studeerde hij in 1973-74 aan de universiteit van Stellenbosch in Zuid-

Afrika. Zijn doctoraalexamen deed hij 1978 in de Nederlandse en Zuid-Afrikaanse Letterkunde.

Oeuvre

Het oeuvre van Van Dis omvat romans, nouvelles, verhalen, essays, poëzie en toneel. Zijn werk is in grofweg drie categorieën in te delen. Het eerste deel is geïnspireerd op de vele reizen die hij maakte naar onder meer China, Japan en Afrika (onder andere Marokko en Mozambique). Voorbeelden daarvan zijn *Casablanca* (1986) en *In Afrika* (1991). Het tweede deel van zijn oeuvre gaat terug op zijn Indische jeugd, zoals *Nathan Sid* (1983), *Indische duinen* (1994), *Familieziek* (2002) en *Ik kom terug* (2014). Tot slot zijn er nog de karakterromans over ontluikende homoseksualiteit, waartoe *Zilver* (1988) en *Dubbelliefde* (1999) gerekend kunnen worden.

Romans

- 1987 - *Een barbaar in China: een reis door Centraal Azië*
- 1988 - *Zilver of Het verlies van de onschuld*
- 1990 - *Het beloofde land: een reis door de Karoo*
- 1991 - *In Afrika*
- 1994 - *Indische duinen*
- 1999 - *Dubbelliefde: geschiedenis van een jongeman*
- 2002 - *Familieziek*
- 2007 - *De wandelaar*
- 2010 - *Tikkop*
- 2014 - *Ik kom terug*
- 2017 - *De Zuid-Afrika boeken* (verzamelbundel met *Het beloofde land: een reis door de Karoo*, *In Afrika* en *Tikkop*)
- 2017 - *In het buitengebied*

Literaire prijzen

- 1984 - Gouden Ezelsoor voor *Nathan Sid*
- 1994 - De Nieuwe Clercke-Pico Bello-prijs (tien gulden en een gedicht) voor *zijn verdiensten voor de Nederlandse literatuur*
- 1995 - Gouden Uil voor *Indische duinen*
- 1995 - Trouw Publieksprijs voor *Indische duinen*
- 2007 - Groenman-taalprijs van de Stichting LOU, een dochter van het genootschap Onze Taal, vanwege zijn helder en creatief taalgebruik